

BESTUURVERSLAG 2022

Tryater
Oostersingel 70
8921 CB Leeuwarden

Inhoud

Inleiding en samenvatting

Deel I: Activiteiten en publiek

- Overzicht van wijzigingen
- Nieuwe makers en talentontwikkeling
- Binden en vinden publiek
- Diversiteit en Inclusie
- Internationaal
- Overzicht voorstellingen en projecten

Deel II: Organisatie en financiën

- Doelstelling Tryater
- Exploitatieresultaat
- Financiële positie
- Organisatie
- Fair Practice

Deel III: Bestuur, Raad van Toezicht en governance

- Bestuur (directie)
- Raad van Toezicht
- Governance

BIJLAGE I: VOORSTELLINGEN 2022

- Volwassenen
- Jeugd en jongeren
- Andere activiteiten

BIJLAGE II: EDUCATIE EN PUBLIEKSWERK

- Primair onderwijs
- Voortgezet onderwijs
- Workshops
- Jongeren en talentontwikkelingen
- Volwassenen educatie

Inleiding en samenvatting

Het productiejaar 2022 was vol als vanouds. Voor het eerst in deze beleidsperiode beleefden we een theaterjaar met relatief weinig Coronarestricties (uitgezonderd het begin van 2022). In het voorjaar werkten we aan de grootschalige locatieproductie *Under Wetter* in Wergea, met de choreografen en dansers van Ivgi&Creben, componist Sytze Pruiksmā, muzikanten en figuranten. En ook rondom de voorstelling zelf werd volop programmering ontwikkeld. De inwoners van het dorp Wergea hebben een sleutelrol vervuld in het succes van de voorstelling. Zonder hun enthousiasme en inzet was het niet mogelijk geweest om zoveel bezoekers in het dorp te ontvangen (7.682). We zijn er trots op dat verschillende generaties van de voorstelling hebben genoten en we de leus 'Tryater voor iedereen' hebben kunnen waarmaken. Toch was er ook reden tot bedroefdheid. Juist in het staartje van de pandemie moesten we de gehele speelreeks van *Under Wetter* op Oerol (9 speelbeurten) annuleren vanwege een Covid-uitbraak binnen het artistieke team. De dag na een geslaagde première voor eilanders op donderdagavond 9 juni, bleek dat enkele spelers en dansers positief testten op Corona. Deze castleden zijn meteen in quarantaine gegaan en er werd gezocht naar een oplossing. De voorstellingen op vrijdag- en zaterdagavond werden noodgedwongen geannuleerd, maar ondertussen werden vervangende spelers naar Terschelling gehaald en ingewerkt. Het streven was een hervatting van de voorstelling op zondagavond 12 juni. Op zondag bleken echter nog meer spelers positief te zijn en konden we niet anders dan besluiten om ook de rest van de speelperiode te annuleren. Uiteraard was dit een flinke tegenslag voor iedereen die aan *Under Wetter* heeft meegewerkt. Gelukkig hebben we de speelperiode van *Under Wetter* goed kunnen afsluiten in Wergea, waar de voorstelling na Oerol opnieuw is opgebouwd en gespeeld. Bovendien stond de installatie *Snackgelok* van Aukje Schaafsma en Karel Hermans wél op het eiland, met succes. En ook in het najaar draaiden we weer op volle toeren. We presenteerden de voorstelling *Sintgelok* in eigen huis en speelden *Romte* bij bouwbedrijven in heel Fryslân. Dit zorgde voor veel nieuwe gezichten in het publiek.

Voor jeugd en jongeren produceerden we dit jaar twee voorstellingen. Tegen de verwachting in hebben we geen 8+ voorstelling kunnen realiseren. Slechts weinig scholen durfden het aan om *Dit Wie It Waar Wer* te boeken, omdat er aan het begin van het jaar nog veel onzekerheid was rondom Covid. Voor kleuters hernamen we *Sûkerswiet* in het speellokaal en 14-plussers in het VO zagen de voorstelling *Flam* in de klas. *Flam* werd gemaakt door Eva Meijering en luidde het begin in van een meerjarig talentontwikkelingstraject.

Leeuwarden, 30 maart 2023

Tatiana Pratley
Artistiek directeur

Valentijn Fit
Zakelijk directeur

Deel I: Activiteiten en publiek

Overzicht van wijzigingen

Het jaar 2022 zag er iets anders uit dan voorgenomen in het beleidsplan 2021-2024. De wijzigingen:

-De locatievoorstelling/Oerolproductie *Under Wetter* was oorspronkelijk gepland in 2021, maar wegens krapte in de planning (vanwege Corona) en het feit dat Oerol in 2021 niet fysiek kon plaatsvinden, is de voorstelling uitgevoerd in 2022. *Under Wetter* kende drie speelperiodes, in Wergea, op Oerol en opnieuw in Wergea. De speelperiode op Oerol werd geannuleerd (zie inleiding).

-In 2022 zijn er twee edities van *It gelok fan Fryslân* gerealiseerd, in plaats van één: deel 2 *Snackgelok* en deel 3 *Sintgelok*. *Snackgelok* - een installatie voor buitenlocaties - werd al deels ontwikkeld in 2021 en heeft op verschillende festivals in Nederland gestaan. *Sintgelok* werd gepland in het najaar, in eigen huis, in aanloop naar pakjesavond.

-De geplande sneak preview voor de locatievoorstelling *Fanfare* is verschoven naar 2023, omdat deze productie in 2024 zal plaatsvinden.

-Het plan om een familievoorstelling met het NNT te coproduceren is losgelaten, omdat ons beider planningen – waarin (vooral) door toedoen van Covid veel is verschoven – dat niet toelaten.

-De educatievoorstelling op locatie in samenwerking met Het Houten Huis en PeerGrouP staat gepland voor 2023, in plaats van 2022. De maker van deze voorstelling had in 2022 zwangerschapsverlof.

-In plaats van de geplande 8+ voorstelling *Stuifmeelritueel* had *Dit Wie It Waar Wer* (8+) in première moeten gaan. Deze voorstelling werd al eerder gemaakt, maar kon vanwege Covid toen geen doorgang vinden. Helaas waren er ook begin 2022 weinig scholen die het aandurfdren om de voorstelling te boeken. Vanwege het te geringe aantal speelbeurten hebben we besloten om de voorstelling te annuleren. Dit was een tegenvaller, omdat we de doelgroep 8+ voor het tweede jaar op rij minder goed hebben kunnen bedienen.

-De eindvoorstelling van Jong Tryater stond oorspronkelijk gepland voor 2022, maar omdat de huidige lichting spelers de opleiding in 2021 afsloot, kozen we ervoor om deze voorstelling - als slotstuk van het opleidingstraject - naar voren te halen (2021). Naast de geplande projecten voerden we in 2022 extra activiteiten uit, gericht op (persoonlijke) verbinding met bestaand en nieuw publiek. Voorbeelden hiervan zijn onze deelname aan Theater Na de Dam, de Kuierferhalen bij *Under Wetter* en de Jongeren theaterdag in samenwerking met Meeuw, Kunstwurk en Iepen DoEk.

Onze voorstellingen, educatieve activiteiten en randprogramma's zijn uitgebreider beschreven in bijlage 1.

Nieuwe makers en talentontwikkeling

In 2022 is maker EVA MEIJERING aangetrokken voor de VO-voorstelling in de klas (14+). Haar voorstelling *Flam*, geschreven door Maaïke Bergstra (die eerder ook *Jonges* schreef), is warm onthaald op middelbare scholen en leidde tot waardevolle gesprekken in de klas over seksualiteit en grenzen. Met Eva Meijering gaan we een meerjarig ontwikkelingstraject aan.

Sinds 2022 werken we ook samen met de jonge kostuumontwerper MATHILDE VAN DER HOOP. Zij heeft onder begeleiding van Hanne Pierrot meegewerkt aan *Under Wetter*. Daarnaast ontwierp ze de kostuums voor *Sintgelok*. Haar talentontwikkelingstraject loopt door in de komende jaren. Verder ondersteunen we maker ROMKE CABE DRAAIJER in zijn ontwikkeling. Momenteel volgt hij de masteropleiding Master in Theatre aan de Toneelacademie in Maastricht. Tryater faciliteert zijn artistieke onderzoek en de presentatie van zijn werk.

In 2021 sloten 8 spelers van noordelijke theateropleidingen hun interne tweejarige opleidingstraject bij Tryater af. Zij zijn doorgestroomd naar toneelscholen en een aantal van hen werkt op regelmatige basis mee aan onze educatieve activiteiten voor jeugd en jongeren. Mattheüs Douwes – ook afkomstig van dit opleidingstraject – speelde in 2022 mee in de grootschalige locatieproductie *Under Wetter*.

Binnen Station Noord verbinden we ons aan makers die zich bewust verhouden tot de Friese, meertalige context waarin we werken. Binnen dit gezamenlijke talentontwikkelingsprogramma in onze stedelijke regio krijgen makers de mogelijkheid om zich te ontwikkelen en tot een autonome praktijk te komen. Deze trajecten zijn meerjarig. Tryater treedt binnen STATION NOORD op als hoofdpartner van ANNA RAADSVELD/CLUB NEL en sinds 2022 ook TOM TIEMAN. Onderdeel van zijn leertraject was de samenwerking met Aukje Schaafsma en Karel Hermans aan de audio-installatie *Snackgelok*, die op meerdere festivals in het land stond (waaronder Oerol en Noorderzon). Met SN-maker MICHELLE SAMBA onderhouden we ook een warme band. Zij speelt mee in de nieuwe voorstelling van Eva Meijering, die in 2023 op Oerol in première gaat.

Een andere vorm van talentontwikkeling is onze keuze om (nieuwe) Friese en/of meertalige toneelschrijvers te stimuleren, door schrijfp opdrachten te verstrekken en schrijvers te ondersteunen bij het maken van autonoom werk. Vijf schrijvers - MAAIKE BERGSTR, SANNE SCHUMACHER, WESSEL DE VRIES, RAYMOND MULLER EN DOUTSEN VAN GOSLICA - volgen een intern schrijverstraject. Zij werken toe naar een Fries- of meertalige eenakter (vertaald) die wordt gespeeld in het jubileumjaar 2025. Het traject biedt ruimte voor (veld)onderzoek en intervisie. Door de eenakters te publiceren en te produceren wil Tryater - in samenwerking met partners - bijdragen aan de ontwikkeling van actuele Friestalige toneelteksten voor het amateurveld.

Tryater maakt deel uit van het KULTUER KOLLEKTYF. Dit is een samenwerkingsverband van de zeven Friese productiekeren om eigenzinnige Friese makers te ondersteunen. Door onderling kennis, ervaring en netwerk uit te wisselen, staan we makers bij in hun artistieke ontwikkeling. Tryater begeleidde in 2022 Femke de Vries en Berber Struiksm. Hun artistieke presentaties vonden plaats op festival De Broeikas.

We vinden het belangrijk dat onze inspanningen op het vlak van talentontwikkeling verder voeren dan de artistieke praktijk alleen. Daarom heeft Tryater deze beleidsperiode een trainee zakelijk leider in dienst, die intern wordt opgeleid door de zakelijk directeur. Ook werken we met gemiddeld 12 stagiair(e)s per jaar, die betrokken worden bij al onze afdelingen (20% blijft verbonden als zzp'er of op vaste basis).

Binden en vinden publiek

Tryater doet haar uiterste best om een zo breed en gevarieerd mogelijk publiek te bereiken. Enerzijds door met voorstellingen en (rand)activiteiten aan te sluiten bij thema's die leven en door dichtbij (potentiële) bezoekers te spelen, maar uiteraard ook door diverse marketing- en communicatie-inspanningen. Er is in 2022 ingezet op het bestendigen van de band met de huidige bezoekers en het bereiken van nieuwe/andere bezoekers door middel van samenwerking en gerichte publieksbenadering. Bijzondere aandacht was er voor diversiteit en toegankelijkheid, door zowel te letten op representatie als op het verlagen van drempels met betrekking tot taal, geld en fysieke gesteldheid.

Bestendigen band

De bestaande bezoekers hebben we ook afgelopen jaar tijdig en frequent geïnformeerd over onze voorstellingen. Zij vormen de kern van ons publiek en fungeren als ambassadeurs. Onze 1.250 Freonen krijgen bij elke voorstelling de mogelijkheid om met korting kaarten te kopen. Voor onze grote locatievoorstelling *Under Wetter* konden zij al eind 2021 met voorrang en korting tickets kopen. Om ze verder te binden konden ze bij bezoek een cadeautje ophalen bij de speciale Freonen-stand. Vaste bezoekers hebben ook dit jaar aan het begin van de zomervakantie post van ons gekregen, waarmee ze een handig overzicht kregen van het aanbod van seizoen '22-'23. Uiteraard hebben we ook (minimaal) maandelijks onze nieuwbrief verzonden. Deze worden goed geopend/gelezen en dragen aanzienlijk bij aan de kaartverkoop.

Samenwerking en gerichte benadering

Nieuw publiek bereiken we in 2022 door op voorstellingsniveau samen te werken. Bij *Under Wetter* waren dit logischerwijs Arcadia en Ivgi&Creben. Veel communicatie vond via hen en/of gezamenlijk plaats, wat tot een breder bereik leidde. Ook zijn we partnerships aangegaan met Restaurant Oan Tafel / Grand Café JAN! in Wergea en Stadsschouwburg De Harmonie in combinatie met Arriva. Door deze samenwerkingen bereikten we personeelsverenigingen, bedrijven, overheidsorganisaties en de Vrienden van De Harmonie. De patatbakjes van *Snackgelok* vergden weinig marketinginspanningen: ze stonden op plekken waar al publiek was. Bij *Romte* werkten we samen met de speellocaties, die we hebben voorzien van middelen en materialen om medewerkers en omgeving te interesseren. In de toekomst kunnen we hier nog wel meer uit halen. Bij *Sintgelok* bestond een deel van de cast uit mensen met hun eigen achterban, zoals de Sint Piter-commissie en medeleerlingen van D'Drive. Daarnaast hebben we specifiek ingezet op studenten woonachtig in Leeuwarden, door een brief met posters en stickers te verspreiden onder studentenhuizen. Voor jeugd- en jongerenvoorstellingen hebben we de informatie richting scholen geoptimaliseerd. Onder meer d.m.v. een online toolkit.

Verlagen drempels

Wij streven ernaar om de voorstellingen en activiteiten van Tryater zo inclusief en toegankelijk mogelijk te maken. Representatie is belangrijk, vandaar dat we ons best doen zo divers mogelijke 'modellen' in te zetten bij campagnebeelden. Vooral bij de jeugd/jongeren-beelden is dat goed gelukt. De communicatie is zoveel mogelijk meertalig (in ieder geval Fries/Nederlands en waar relevant ook Engels). Een mooi voorbeeld is het programmaboek van *Under Wetter*, dat in druk de talen afwisselde en online volledig in zowel Fries, Nederlands als Engels werd aangeboden. We werken sinds dit jaar consequent met iconen om aan te geven hoe toegankelijk voorstellingen zijn voor anderstaligen (bijvoorbeeld omdat we smart glasses en ondertiteling inzetten), mensen in een rolstoel of met een visuele beperking (we werken samen met blindentolken van stichting Komt het Zien!). Om de financiële drempel te verlagen werken we met kortingen voor jeugd en jongeren. Eind 2022 is het 'uitgestelde kaartje' in gang gezet, waarbij mensen met een kleine beurs via Platform Armoede en schulden Fryslân voorstellingen kunnen zien. Hiervoor vragen we meer vermogende bezoekers een donatie te doen tijdens het bestellen van tickets. Begin 2023 is dit gerealiseerd.

Tot slot: ook in 2022 hebben we er alles aan gedaan om te bouwen aan Tryater als herkenbaar en aansprekend theatermerk. Dit doen we door sterke beelden te laten maken, goede teksten te schrijven en onze huisstijl consequent in te zetten. Van nieuwsbrief tot poster en van video tot vrachtwagen: mensen zien meteen dat het om Tryater gaat. We werken hiervoor samen met professionele fotografen, filmers en vormgevers en zijn kritisch op wat we schrijven en maken. We voelen ons daarbij ook verantwoordelijk voor kennisoverdracht aan jonge mensen: standaard maken twee stagiair(e)s deel uit van Team Publyk. Niet zelden gaan deze na hun opleiding aan de slag in de culturele sector of zelfs bij Tryater.

Diversiteit en Inclusie

Tryater wil hét theatergezelschap zijn van Fryslân, voor alle inwoners. Dat kan alleen als we ons telkens bewust zijn van de verscheidenheid in de samenleving. Door aandacht te hebben voor de perspectieven, verhalen en stemmen die we als theatergezelschap (nog) niet zo vaak horen, maar die wel leven in Fryslân. En door de meerstemmigheid van Fryslân te laten doorklinken in onze voorstellingen, organisatie, onze samenwerkingen en publiekssamenstelling. Daarbij is het belangrijk dat ons werk toegankelijk is voor zoveel mogelijk mensen, ongeacht hun situatie of achtergrond.

In 2021 hebben we – aanvullend op onze deelname aan Theater Inclusief en de toepassing van de Code DI - een Plan van aanpak: Diversiteit, inclusie en Toegankelijkheid ontwikkeld om de diversiteit binnen onze programmering, publiek, partners en personeel te vergroten. Dit plan van aanpak is tot stand gekomen na deelname aan verschillende workshops op het gebied van diversiteit en inclusie en gaat in op concrete acties die we de komende seizoenen uitvoeren (per P, met daaraan toegevoegd acties op het gebied van toegankelijkheid), monitoren en evalueren. Denk hierbij aan richtlijnen voor meer diversiteit in casting en campagnebeelden, gericht publieksonderzoek, een organisatie brede bias-training en structurele samenwerking met Stichting Komt het Zien! Bij het uitvoeren van de acties is een groot aantal medewerkers betrokken. De monitoring en evaluatie vindt in werkgroepen plaats en wordt twee keer per jaar geagendeerd in het managementteam en de Raad van Toezicht.

Internationaal

Meertaligheid is een mondiaal gegeven. Tryater voelt zich verwant met andere Europese theatergezelschappen in vergelijkbare rurale regio's met een minderheidstaal, zoals Wales en Bretagne. We maken deel uit van het Europese IETM-netwerk en zijn daarnaast actief binnen het subnetwerk AREA (Arts in Rural European Areas). We delen ervaringen en inzichten met deze collega-gezelschappen, op artistiek-inhoudelijk, maar ook op productioneel niveau.

In 2022 heeft Tryater samen met partners uit zeven andere landen een Europese subsidie (Creative Europe Fund) ontvangen voor het project *phōnē* (Grieks voor 'stem/spraak'). Het driejarige project – waarvan Tryater penvoerder is – verbindt mensen die tot een taalminderheid behoren over taal- en cultuurgrenzen heen. De gezelschappen werken voor, met en over deze taalgemeenschappen. Het project leidt onder meer tot acht hedendaagse, professionele theaterproducties in 2024.

De gezelschappen hebben met elkaar gemeen dat ze allemaal spelen in een regionale en/of minderheidstaal. Zij geven de minderheidstaalsprekers daarmee een stem en waarborgen culturele en taalkundige diversiteit in Europa. Het project *phōnē* versterkt dit streven en biedt de gezelschappen een platform voor kennis en uitwisseling.

Het project bestaat in hoofdlijnen uit twee onderdelen: het schrijven en naar elkaars minderheidstaal vertalen van nieuwe toneelstukken enerzijds en het samenwerken van verschillende generaties amateurspelers anderzijds. Dat levert nieuwe theaterproducties in minderheidstalen op en een internationaal community-festival. Vanuit Tryater neemt schrijver Wessel de Vries (o.a. *Under Wetter*) deel aan het schrijverstraject. In 2023 start de werving van amateurspelers voor de internationale uitwisseling. Daarnaast komen er onder andere Europa-brede pod- en vodcasts voor het publiek en bewezen werkmethodes en voorbeelden voor theater in minderheidstalen.

De deelnemende gezelschappen zijn naast Tryater (Nederland / Fries): Deutsch-Sorbisches Volkstheater Bautzen (Duitsland / Sorbisch), Teatrul Evreiesc de Stat (Roemenië / Jiddisch), Fibin To (Ierland / Iers), Stadttheater Bruneck (Italië / Ladinisch), Teatr Piba (Frankrijk / Bretons), Centro Dramático Galego (Spanje / Galicisch) en Kven national theatre (Noorwegen / Kven). Bij het project zijn naast de genoemde gezelschappen de universiteit Leipzig betrokken voor de onderlinge vertalingen (van de ene minderheidstaal naar de andere) en Hanzehogeschool Groningen voor de evaluatie.

In 2022 voerden we (digitale) gesprekken met Teatr Piba en Derezo in Brest (Frankrijk) en Cia Sargantana in Ripoll (Spanje) over een samenwerkingsproject in de toekomst. De eerste ontmoeting vond plaats tijdens IETM. Vervolgens hadden we samen willen komen op Oerol, maar door de annulering van *Under Wetter* is ook deze meeting geannuleerd. In 2023 vervolgen we de gesprekken.

In 2022 zijn we een samenwerking gestart met een Frans bedrijf dat gespecialiseerd is in de programmering van smart glasses (eigen software). Tryater zet deze brillen in om vertaling van de voorstellingen voor volwassenen mogelijk te maken (Fries, Nederlands en Engels), in het kader van de leus 'Language No Problem'. *Under Wetter* was de eerste productie waarbij we zowel met een lichtkrant (NL) als brillen (ENG) hebben gewerkt.

Tryater heeft zich in 2021 als partner aangesloten bij het internationale onderzoeksproject 'Re-voicing cultural landscapes', geleid door NHL Stenden Hogeschool/Rijksuniversiteit Groningen. Onder meer de betekenis van de Friese theatercultuur voor de Friese identiteit en waardering van de Friese taal wordt onderzocht. In 2022 heeft een groep internationale studenten de voorstelling *Under Wetter* bezocht (met behulp van smart glasses) en interviews afgenomen met artistieke medewerkers. Hun bevindingen zijn online gepubliceerd in het kader van dit internationale onderzoeksproject.

Toelichting regionale spreiding

Tryater speelt fijnmazig verspreid door heel Fryslân: in theaters, op locatie, op scholen en - in mindere mate - in dorpshuizen. Het publiek in de dorpshuizen vergrijst sterk en de jongere generatie dorpsbewoners voelt zich niet aangetrokken tot dorpshuizen. We kiezen daarom steeds vaker voor een andere plek in het dorp, die kan fungeren als ontmoetingsplaats tussen verschillende generaties. Doel is om overall in Fryslân aanwezig te zijn (zowel steden als dorpen). We maken theater dichtbij voor iedereen.

Omdat Tryater theater maakt in het Fries en er buiten Fryslân nagenoeg geen Fries wordt gesproken, wordt het merendeel van de voorstellingen alleen in Fryslân gespeeld. Op de bovenstaande stelregel worden van tijd tot tijd uitzonderingen gemaakt. In 2022 was *Snackgelok* verschillende keren op festivals buiten de provincie Fryslân te zien. Ook de coproductie met Het Houten Huis: *Ik...eh ik* speelde buiten de provinciegrenzen en zelfs buiten Nederland (in Duitsland).

TRYATER - BESTUURSVERLSAG - 2022

Voorstellingen

Project	Kader	Speelbeurten	Geannuleerd	Bezoekersaantal
Sûkerswiet	Reprise jeugdproductie	48		2882
Dit wie it waar wer	Reprise jeugdproductie		15	
Molkwei	Reprise co-productie: de Beweging	131		2414
Under Wetter	Nieuwe eigen productie	20	9	7595
Flam	Nieuwe eigen jeugdproductie	45		1095
Romte	Nieuwe eigen productie	32		2427
Bingo!	Nieuwe eigen productie	1		35
Sintgelok	Nieuwe eigen productie	12		1116
Ik... eh ik	Reprise co-productie: Het Houten Huis	6		1226
Totaal		295	24	18.790

Overige projecten

Project	Kader	Speelbeurten	Geannuleerd	Bezoekersaantal
Oorlogsgedichten	Onderdeel van herdenking 4 mei Theater Na de dam	1		55
Snackgelok	Nieuwe eigen productie op festivals	30		2515
Under Wetter Kuierferhalen	Verdiepingsprogramma	6		207
Free Heri Heri	Onderdeel van Keti Koti	1		850
TRY THIS	Educatie Tryater (niet-schoolgebonden)	8		403
Schrijfworksh op Phōnē	onderdeel van Phōnē - Europees project	5		57
Diverse educatieprojecten	Educatie Tryater (niet-schoolgebonden)	4		77
Diverse educatieprojecten	Educatie Tryater (schoolgebonden)	33		1292
Diverse projecten	Overig	3		131
Totaal		91		5587

Deel II: Organisatie en financiën

Doelstelling Tryater

De stichting heeft als doel professioneel theater te maken voor volwassenen in de Friese taal, en voor jongeren en jeugd in de Friese en de Nederlandse taal. Daar volgen vier hoofddoelstellingen uit:

1. Tryater ontwikkelt en speelt theater voor zowel jeugd, jongeren als volwassenen.
2. Tryater levert een bijdrage aan een inspirerend cultureel klimaat in de provincie.
3. Tryater biedt mogelijkheden voor talentontwikkeling.
4. Tryater biedt een educatief programma rond haar voorstellingen voor jeugd en jongeren en soms voor volwassenen.

Exploitatieresultaat

Tryater sluit 2022 af met een negatief resultaat van €297.924.

Na twee jaren waarin de bedrijfsvoering gedomineerd werd door de gevolgen van de Covid-19 pandemie – met batige saldi tot gevolg – werd het in 2022 weer enigszins mogelijk om te werken zoals we voor de pandemie gewend waren. Toch was het zeker geen ‘gewoon’ jaar. Publieks-aantallen en -inkomsten bleven achter en voor het eerst sinds het begin van de pandemie moest een serie grote voorstellingen (alle voorstellingen van het project Under Wetter op Oerol) worden afgelast door een Covid-19 uitbraak in de cast. Een groot deel van het negatieve resultaat wordt dan ook ten laste gebracht van de twee Covid-19 gerelateerde bestemmingsreserves.

Zoals gebruikelijk hebben veel factoren invloed op het exploitatieresultaat. De belangrijkste in 2022 waren:

Covid-19 noodsteun

In het begin van 2022 – toen de Covid-19 beperkingen nog van kracht waren – ontving Tryater opnieuw financiële steun van de Rijksoverheid (RAOCCC-noodsteun van het ministerie van OCW). Het ging om een bijdrage van €159.400.

Activiteitenlasten

- Begin 2022 stonden we voor een lastige keuze: (voorzichtig) afwachten hoe de wereld er na de Covid-19 pandemie uitziet, of risico nemen en aannemen dat mensen na twee jaar beperkingen weer veel zin hebben om een bijzondere Tryater-voorstelling te bezoeken. We hebben voor dat laatste gekozen en voluit ingezet op de projecten *Under Wetter* (in het voorjaar) en *Romte* (in het najaar). Waar we er eerder voor kozen om de Covid-19 noodsteun-middelen in te zetten bij verschillende kleinere 'extra' projecten, kozen we nu voor het inzetten van extra bemensing op bestaande projecten. Beide projecten werden hierdoor aanzienlijk kostbaarder dan begroot.
- Toch was er ook in 2022 sprake van 'extra' activiteiten (waarbij Covid-19 noodsteun-middelen als 'Trickle Down effect' doorstroomde naar freelancemedewerkers (zzp of loondienst) en/of kleinere organisaties die getroffen zijn door de Covid-19 pandemie). In 2022 ging het om het toevoegen van een extra schrijver aan het schrijverstraject en een bijdrage aan de invulling van *Free Heri Heri* (Keti Koti) door collega-gezelschap Pier21 (waarbij een van onze vaste freelance makers betrokken was: Romke Gabe Draaijer).
- *Publieksinkomsten*. Hoewel we – om andere dan financiële redenen – blij zijn dat we niet voorzichtig afgewacht hebben, maar vol ingezet hebben op twee grote producties, kunnen we niet spreken van een 'groot publiekssucces'. De voorstellingen die we speelden, werden matig tot redelijk bezocht; ze bleven achter bij de verwachting. Een deel van ons publiek heeft de weg naar onze voorstellingen nog niet hervonden. Daar kwam bij dat we (op één besloten Eilander-openingsvoorstelling na) alle *Under Wetter* voorstellingen op het Oerol festival moesten annuleren (dit ging om ongeveer 7.000 bezoekers).

Beheerslasten

- De stijging van energieprijzen als gevolg van de oorlog in Oekraïne hebben een sterke invloed op de energielasten van Tryater. Ongeveer een verdubbeling. Er wordt gezocht naar manieren om energie te besparen, maar het 'laaghangende fruit', de gemakkelijk te realiseren besparingen zijn al eerder doorgevoerd. Daardoor zijn alleen besparingen mogelijk die eerst een grote investering vergen. De mogelijkheden worden actief verkend maar de grote vraag naar expertise op dit vlak en de krapte op de arbeidsmarkt zorgen ervoor dat dit proces erg langzaam gaat.
- Op het gebied van toegankelijkheid zijn in 2022 verschillende dingen gedaan om zowel het Tryater-gebouw als onze voorstellingen toegankelijker te maken. In het gebouw ging het vooral om het plaatsen van een lift (dit is een investering zonder directe invloed op de beheerslasten – zie hieronder) en bij de voorstellingen ging het zowel om rolstoeltoegankelijkheid bij de voorstellingen op locatie als om het op verschillende manieren toegankelijk maken van de voorstellingen voor mensen met auditieve of visuele beperkingen. Ook het toegankelijk maken van Friestalige voorstellingen voor mensen die geen Fries verstaan, hoort hierbij.
- De afschrijvingen zijn gestegen omdat in 2022 (en de voorgaande jaren) relatief veel geïnvesteerd is. Het plaatsen van een lift, het aanschaffen van een zeer vernieuwend systeem voor het verzorgen van ondertiteling (via digitale brillen), het aanschaffen van een elektrische bestelbus, het doen van verschillende kleinere aanpassingen aan het gebouw om het duurzamer te maken (b.v. met ledverlichting) zijn allemaal voorbeelden hiervan.

Financiële positie

Het eigen vermogen van Tryater bedraagt eind 2022 €764.614.

Dit eigen vermogen bestaat uit:

- Een algemene reserve van €576.747;
- Een bestemmingsreserve Covid-19 à €46.345;
- Een bestemmingsreserve Inkomstenrisico 2023 en 2024 à €141.522.

Bestemmingsreserve Covid-19

Deze bestemmingsreserve is gecreëerd om Covid-19 noodsteun geld dat in 2020 en 2021 ontvangen is, maar toen nog niet is uitgegeven, 'mee te nemen' naar 2022 en verder. Dit geld was/is bedoeld om voor de pandemie bedachte projecten (in het oorspronkelijke beleidsplan voor 2021-2024) aan te passen aan de veranderde omstandigheden en/of alternatieve en/of extra projecten in gang te zetten (en daarmee o.a. ook een impuls te geven aan freelance werkenden (zzp en/of loondienst) die getroffen waren door de gevolgen van de Covid-19 beperkingen in de sector. Het 'Trickle Down effect').

In 2022 brengen we aan deze reserve de kosten ten laste die we extra gemaakt hebben (ten opzichte van hoe dit voor de pandemie was begroot) voor de projecten *Under Wetter* en *Romte*. Het gaat om bedragen van respectievelijk €98.885 en €27.752.

Ook brengen we aan deze reserve ten laste de kosten die we gemaakt hebben voor de extra projecten: *Schrijverstraject* en *Free Heri Heri* 2022. Hier gaat het om bedragen van respectievelijk €5.000 en €4.000.

Tot slot brengen we aan deze reserve ten laste de personeelslasten (à €16.567) die we extra gemaakt hebben voor het toegankelijker maken van de voorstellingen in 2022, een ontwikkeling die we zonder de noodsteun naar alle waarschijnlijkheid pas na 2024 in gang hadden kunnen zetten.

Het aan het einde van 2022 resterende saldo van deze bestemmingsreserve à €46.345 zal in 2023 (en/of 2024) ingezet worden voor het doel waarvoor het bestemd is.

Bestemmingsreserve inkomstenrisico 2022-2024

Deze bestemmingsreserve is gecreëerd om te anticiperen op tegenvallende publieksinkomsten als gevolg van de Covid-19 pandemie. Het bestaan van deze reserve maakte het mogelijk om in 2022 risico's te nemen m.b.t. de publieksinkomsten. Het stelde ons in staat om grote projecten uit te voeren in omstandigheden met veel onzekerheid.

We brengen in 2022 een bedrag van €129.778 ten laste van deze reserve. Dit bedrag is het verschil tussen de voor 2022 begrootte publieksinkomsten en de daadwerkelijk gerealiseerde publieksinkomsten.

Het aan het einde van 2022 resterende saldo van deze bestemmingsreserve à €141.522 dient ter dekking van de inkomstenrisico's in 2023 en 2024.

Algemene reserve

Omdat een groot deel van het negatieve resultaat van 2022 ten laste wordt gebracht van de bovengenoemde bestemmingsreserves is het negatieve effect op de algemene reserve van Tryater relatief klein. Ten opzichte van 2021 neemt deze af met een bedrag van €15.942.

Tryater acht een algemene reserve van ongeveer een half miljoen euro passend bij de aard, omvang en bedrijfsvoering van Tryater. De algemene reserve wordt daarbij in de eerste plaats gezien als noodzakelijke 'buffer' voor verschillende risico's in de bedrijfsvoering.

Organisatie

Zoals ieder jaar hebben ook in 2022 enkele personele wisselingen plaatsgevonden. Eén springt eruit: artistiek leider jeugd en jongeren Karlijn Kistemaker heeft dit jaar de keuze gemaakt om Tryater te verlaten. De combinatie van twee leidinggevende functies, bij haar eigen Arnhemse gezelschap Kompagnie Kistemaker én bij Tryater vroeg te veel. We zoeken naar een nieuwe invulling van Kistemakers functie bij Tryater, waarbij we graag vermelden dat de door haar ingezette koers deze beleidsperiode niet verandert.

Fair Practice

Fair Practice/goed werkgeverschap is een onderwerp dat bij Tryater sinds lange tijd veel aandacht heeft. In 2022 ging een groot deel van die aandacht naar sociale veiligheid. Op dat punt zijn geen nieuwe visies of documenten geproduceerd maar is vooral aandacht besteed aan het herkennen en voorkomen van onveilige situaties en het bespreekbaar maken van het onderwerp in alle geledingen van het gezelschap.

Daarnaast is gewerkt aan het ontwikkelen van een visie op de manier van werken van Tryater waarbij de uitgangspunten van de drie Codes (Fair Practice, Diversiteit en Inclusie en Cultural Governance) verbonden worden aan kernwaarden van Tryater. Het streven is om in de volgende beleidsperiode te werken vanuit een op waarden gebaseerd beleid waarin de codes (en ook doelstellingen op het gebied van toegankelijkheid en duurzaamheid) volledig geïntegreerd zijn in de manier van werken.

Totdat dit 'geïntegreerde beleid' er is, blijven we werken met de (vooral op goed werkgeverschap gerichte) Fair Practice aanpak zoals verwoord in het beleidsplan voor de huidige periode. De belangrijkste uitgangspunten zijn:

- Tryater werkt met de cao Toneel en Dans. Deze komt tot stand in een samenspel tussen de Nederlandse Associatie voor Podiumkunsten (NAPK) en de Kunstenbond. In dat proces wordt Tryater (en de andere NAPK-leden) formeel en informeel geraadpleegd.
- Binnen de wettelijke kaders kiest de betreffende medewerker zelf of hij/zij in loondienst zal werken of als opdrachtnemer.
- Om bij Tryater een gelijk speelveld tussen opdrachtnemers en werknemers te creëren, worden bij het vaststellen van de hoogte van het honorarium van een opdrachtnemer de bruto-bruto loonkosten van een vergelijkbare werknemer in loondienst als uitgangspunt genomen (inclusief alle op de loondienst van toepassing zijnde werkgeverslasten, premies e.d.). Het is daardoor voor Tryater niet 'goedkoper' om met opdrachtnemers te werken. De 'omrekenfactor' die uit het bovenstaande komt is hoger dan de in de cao genoemde factor (bij Tryater tussen de 1,55 en 1,65, in de cao 1,4).
- Wanneer de hierboven beschreven gelijkstelling niet mogelijk is (bijvoorbeeld omdat een schrijf- of ontwerpopdracht niet objectief in een hoeveelheid uren is uit te drukken) wordt er waar mogelijk gebruik gemaakt van bestaande honorariumrichtlijnen of worden interne honorariumrichtlijnen gebruikt.
- Bij de beroepsgroepen waarvoor dat relevant is maakt een afspraak over auteursrechten altijd deel uit van de opdrachtovereenkomst.
- Tryater investeert in haar werknemers en opdrachtnemers door mogelijkheden voor scholing en ruimte voor ontwikkeling te bieden.
- Tryater voert een arbobeleid dat erop gericht is om een inspirerende, goede en veilige werkomgeving te bieden. Ook hierbij worden verschillen in mogelijkheden voor werknemers of opdrachtnemers (stagiair[e]s en vrijwilligers) vermeden.
- Werknemers van Tryater houden een urenadministratie bij. Wanneer er overuren gemaakt worden, worden deze gecompenseerd met vrije uren in een periode dat het minder druk is.
- Tryater ziet erop toe dat onderaannemers en/of coproductanten de Fair Practice Code toepassen. Waar dat niet het geval is, gaat Tryater met de betreffende organisatie in gesprek.

Deel III: Bestuur, Raad van Toezicht en governance

Bestuur (directie)

Het bestuur van Tryater bestond in 2022 uit directeuren:

- Tatiana Pratley sinds 1-7-2020 artistiek directeur-bestuurder;
- Valentijn Fit sinds 1-1-2016 zakelijk directeur-bestuurder.

De directeuren van Tryater worden, net als alle andere Tryater-medewerkers, in overeenstemming met de cao Toneel en Dans beloond. Wat betreft de Wet Normering Topinkomens (WNT) kan dan ook gemeld worden dat de bezoldigingen ruim binnen de norm blijven. De WNT-specificatie is te vinden in de jaarrekening.

Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht vervult zijn rol met inachtneming van de Governance Code Cultuur (GCC). Op 1 januari 2022 bestond de Raad van Toezicht uit:

- Naam (rol in R.v.T., datum aantreden, datum aftreden, beroep)
- Fred Veenstra (voorzitter, 13-3-2017, 13-3-2025, Burgemeester De Fryske Marren);
- Relinde Vos (secretaris, 29-9-2014, 29-9-2024, Adviseur sociale veiligheid/diversiteit & inclusie NHL Stenden);
- Klaas van den Berg (lid, 29-9-2014, 29-9-2023, Ondernemer);
- Rachel Feuchtwang (lid, 29-9-2014, 21-11-2022, Zakelijk Directeur Schweigman&);
- Theo Andreae (financiën, 20-9-2021, 20-9-2025, Directeur Doarpswurk);
- Joana da Silveira Duarte (lid, 22-11-2021, 22-11-2025, Lector Meertaligheid en Geletterdheid NHL Stenden).

Per 21 november 2022 trad Rachel Feuchtwang af als lid van de Raad van Toezicht. Binnen het gewenste profiel (het culturele veld) is een geschikte kandidaat gevonden om haar positie over te nemen. Dit kandidaat-lid zal naar verwachting in de eerstvolgende Raad van Toezicht-vergadering (in mei 2023) aangesteld worden.

De Raad van Toezicht van Tryater kwam in 2022 vier keer met de directie bijeen voor een vergadering: op 7 maart, op 20 juni, op 19 september en op 21 november. In december heeft de Raad van Toezicht, in overeenstemming met principe 7 van de GCC, in een vergadering zonder aanwezigheid van de directie gereflecteerd op zijn functioneren. De samenwerking tussen de Raad van Toezicht en de directie is informeel en goed; de Raad van Toezicht heeft het idee dat goed zicht wordt geboden op de ontwikkelingen bij Tryater.

De functionarissen van de Raad van Toezicht hebben geen van allen (neven)functies die onverenigbaar zijn met hun functie bij Tryater. Een overzicht van de (neven)functies van de Raad van Toezicht is op aanvraag beschikbaar.

Enkele van de Raad van Toezicht-leden ontvangen tien maanden per jaar een vrijwilligersvergoeding à €190,- anderen zien daarvan af.

1 Bij 'beroep' benoemen we hier het werk waar dit Raad van Toezicht-lid het voornaamste deel van zijn of haar werktijd aan besteed.

2 De leden Rachel Feuchtwang, Relinde Vos en Klaas van den Berg zijn in 2014 gelijktijdig aangetreden. Om te voorkomen dat zij ook tegelijk aftreden met een breuk in de continuïteit tot gevolg, is besloten de periodes van Klaas van den Berg en Relinde Vos met respectievelijk één en twee jaar te verlengen. Rachel Feuchtwang trad af op 21 november 2022.

3 De leden Theo Andreae en Joana da Silveira Duarte zijn aan het einde van de lopende periode herkiesbaar voor een tweede vierjarige periode. 1

Governance

Tryater ondertekent de Governance Code Cultuur (CCC). Wat betreft de toepassing van deze code bij Tryater in 2022 kan het onderstaande opgemerkt worden:

- Er is door een extern adviseur onderzocht of het zinvol is om het eigendom van het Tryater-gebouw 'onder te brengen' in een andere stichting. De conclusie was dat dit niet het geval is;
- Het notarieel vastleggen van de – in het kader van de Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen aangepaste – statuten is uitgesteld, in afwachting van het resultaat van dit onderzoek. Nu een conclusie bereikt is, kan dit alsnog (in 2023) plaatsvinden;
- Zowel het bestuur (zakelijk directeur Valentijn Fit) als de Raad van Toezicht (lid Relinde Vos) hebben hun kennis m.b.t. het voorkomen van en omgaan met ongewenst gedrag verdiept door deelname aan cursussen/workshops;
- Er is besloten af te wijken van de CCC wat betreft de zittingsduur van twee Raad van Toezicht-leden. Dit om te voorkomen dat als gevolg van het gelijktijdig aftreden van drie van de leden een onwenselijke breuk in de continuïteit zou ontstaan (zie ook de eerste voetnoot op de vorige pagina);
- Voorafgaand aan de vergadering in september vond de jaarlijkse R.v.T.-zelfevaluatie plaats. Leidraad hierbij waren de acht CCC-principes.

Bijlage I: Voorstellingen 2022

Volwassenen

UNDER WETTER

Een perfecte zomeravond op de ijsbaan

Sinds jaar en dag ligt de ijsbaan op het land van de familie Kingma. Terwijl de geest van Kingma senior nog rondwaart, zit dochter Afke in een spagaat. Houdt ze zich aan haar belofte om de baan te onderhouden, of verkoopt ze de grond om haar boerderij te redden? Haar zoon heeft recht op een toekomst en schaatsen kan toch bijna nooit meer. In *Under Wetter* wordt een dorp geconfronteerd met grote veranderingen. Als zelfs de toekomst van de ijsbaan op het spel staat, wordt het sommigen teveel. Dan slaat de natuur op hol. Brengt de ijsbaan hen weer net als vroeger samen?

Op zomerse avonden brengt Tryater in 2022 een grootschalige buitenvoorstelling over winterse dagen. Op een prachtige ijsbaan verbeelden acteurs, dansers, musici en figuranten het verhaal van de familie Kingma. *Under Wetter* is een ode aan de vele schaatsbanen die Fryslân rijk is en die – ondanks warmere winters – nog altijd functioneren. Een voorstelling over verlangens en tradities, vol drama én feest.

In *Under Wetter* laat Tryater verschillende stemmen aan het woord over de toekomst van de ijsbaan. De voorzitter die alles bij het oude wil laten, de boerin die de grond wil verkopen, de klimaatonderzoeker die de ijsbaanproblemen in een breder perspectief plaatst en het kind dat nog nooit op natuurijs heeft geschaatst.

CONCEPT EN REGIE: Tatiana Pratley | TEKST: Wessel de Vries | CHOREOGRAFIE: Uri Ivgi, Johan Creben | SPEL: Tamara Schoppert, Joop Wittermans, Conny Caakeer, Rogier in 't Hout, Ayisha Siddiqi, Lourens van den Akker, Mattheüs Douwes, Lieke Venema | DANS: Bettina Jurák, Christian Leveque, Daniel Flores Pardo, Fabrizio Di Franco, Manon Adrianow, Noa van Tichel | MUZIEK: Sytze Pruiksmá | BANDLEIDER: Brandt Attema, Sebastiaan Kemner | DRAMATURGIE: Nina Thunnissen, Judith Schoneveld | VORMGEVING: Janne Sterke | KOSTUUMONTWERP: Hanne Pierrot | KOSTUUMS: Mathilde van der Hoop | REGIEASSISTENTIE: Minke Hoogenboezem

ROMTE

Een sitcom over wonen

Iedereen verlangt naar geborgenheid; naar een eigen plek die je thuis magnoemen. Tegelijkertijd hebben we ook behoefte aan saamhorigheid, aan gemeenschap, aan burens die we groeten. Die twee staan soms op gespannenvoet met elkaar. Hoe willen we leven en vooral: samenleven? Daarover gaat de locatievoorstelling *Romte*.

In deze komische en kritische sitcom reis je samen met vier personages door de tijd. Met hen (her)beleef je de woningnood in de jaren '50, de uitbundigewoonideeën van de jaren '70 en de individualisering in de jaren '90. Om uiteindelijk terecht te komen in het heden, waar een nieuwe wooncrisis zich aandient. Vinden de vier dé woonvorm van morgen?

CONCEPT/TEKST/REGIE: Eelco Venema | SPEL: Beppe Costa, Lourens van den Akker, Marjolein Ley en Pleun de Roode | Muziek: Beppe Costa | VORMGEVING: Afke Manshanden | LICHTONTWERP: Koos de Vries | DRAMATURGIE: Peter Sijbenga | REGIEASSISTENTIE: Raymond Muller.

SINTGELOK

Een heerlijk avondje

Weet je het nog: het Sinterklaasfeest van je kindertijd? Met al die momenten vol spanning en verwachting. Van het zetten van je schoen en het zingen in de klas tot het zitten op een schoot en het openen van je cadeau. Wat was het speciaal! Tot de betovering werd verbroken en je ontdekte dat je onderdeel was van een groot toneelstuk. In deze prettig absurde voorstelling vol hulpsinten uit alle windstreken ontdek je van alles over het heerlijk avondje. Wat vieren we eigenlijk in de aanloop naar en op 5 december zelf? Welke vormen, rituelen en symbolen horen bij de goedheiligman? Wat is de geschiedenis van het feest en wat maakt het jezelf verkleden zo onweerstaanbaar? Maker en speler Karel Hermans verbindt in *Sintgelok* zijn eigen levensverhaal aan dat van Sinterklaas. Het resultaat is een vrolijke, meertalige show die tot nadenken stemt. Bereid je voor op een avond vol verrassingen!

It gelok fan Fryslân

Sintgelok maakt deel uit van *It gelok fan Fryslân*. In dit vierjarige project van Tryater onderzoeken theatermakers Karel Hermans en Aukje Schaafsma hoe het kan dat in Fryslân de gelukkigste mensen van Nederland wonen. Na het langste geluksgedicht ooit in tien dorpen in 2021 en de audio-installatie *Snackgelok* over het geluk van consumenten, duiken ze nu in het sinterklaasfeest als een soort geritualiseerde versie van geluk. Geschikt voor iedereen die niet meer in de Sint gelooft.

CONCEPT EN TEKST: Karel Hermans | SPEL: Karel Hermans, Leon Ali Cifteci, Marthe Elzinga, Cas Bouwman, Roan Veldman | HULPSINTERKLAZEN: Alle Jan Heida, Harry Wiersma, Henk Landsheer, Frans Bakker, Harm Westra | REGIE: Janneke de Haan | VORMGEVING: Mathilde van der Hoop | DRAMATURGIE: Maarten Bos | MUZIEK: Laurens van der Meulen | REGIEASSISTENTIE: Charley Yntema.

Jeugd en jongeren

SÛKERSWIET

Als je snoept, is het alsof er een feestje aan de gang is boven op je tong. Alsof er vrolijke lampjes in je hoofd gaan branden. Je wordt er hi ha happy van en wie wil dat nou niet!?

In een kast op school zijn meer dan 1.000 snoepjes gevonden! Niemand mag ervan eten, want 'snoep is troep'. Jos en Wendy van de Suiker Bestrijdings Brigade krijgen de opdracht om alle kindergebitten te controleren en het gevaarlijke spul uit de school te verwijderen. Met hun speciale snoepstofzuigers en suikerafwerende pakken gaan ze aan de slag. Maar Wendy is eigenlijk een enorme snoepkont. Het water loopt haar in de mond van al dat lekkers. Wat kan er nou slecht zijn aan één tumtummetje? Een piepklein minimarsje? Een likje van een lolly? Lukt het Jos en Wendy om de mierzoete verleiding te weerstaan? Sûkerswiet is een kleurrijke smaaksoap voor kleuters, over het ervaren van ultieme geluksgevoelens.

Beukers smûze fan 'Sûkerswiet', Leeuwarder Courant, 26 februari 2022

CONCEPT EN REGIE Karlijn Kistemaker | VERHAAL Wessel de Vries, Karlijn KISTEMAKER | SPEL Marjolein Ley, Eline de Vries | VORMGEVING Calle de Hoog | MUZIEK Chris Koopman | DRAMATURGIE Nina Thunnissen | TAALADVIES Peter Sijbenga

FLAM

Een indringende klassenvoorstelling over liefde en vriendschap en alles daartussenin.

Fien en Hidde zijn al heel lang vrienden, maar ergens is het misgegaan. Tijdens een feest zit Hidde buiten te huilen. Fien heeft net voor het eerst met een meisje gezoend. Ze hebben het nooit meer gehad over die eerste keer, samen. Waardoor alles anders werd.

Flam (14+) gaat over pijn aan je hart, verlangen, schaamte en trots. Hoe weet je wat je wilt en wat niet? Hoe ontdek je wat de ander wil? En wat als twee mensen eenzelfde gebeurtenis heel anders beleven? Een indringende klassenvoorstelling over liefde en vriendschap, en alles daar tussenin.

CONCEPT EN REGIE: Eva Meijering | TEKST: Maaïke Bergstra | SPEL: Ali Zijlstra, Steven Ivo | DECOR EN KOSTUUMS: Calle de Hoog | MUZIEK: Mats Voshol.

TRYATER - BESTUURSVERSLAG - 2022

Andere activiteiten

SNACKGELOK

Een vette installatie

Iedereen kent het gevoel blij te worden van een vette hap op vrijdagavond, je dagelijkse coffee to go of het wekelijks online bestellen van nieuwe kleren. Omdat je het verdiend hebt. Hoewel we weten dat het niet altijd goed voor ons is en voor de wereld waarin we leven, consumeren we in onze levens heel wat af. Wat vertelt de doorlopende hunkering naar snelle prikkels over onszelf en de tijd waarin we leven? Waarom streven mensen geluk na door dingen te consumeren die niet goed voor ze zijn?

Bij *Snackgelok* lig je in een levensgroot patatbakje en luister je naar een muzikale compilatie van audiofragmenten waarin mensen vertellen over hun drift om te consumeren en het geluk dat ze daaraan ontleen. Je 'snackt' als het ware hun verhalen. Naast het genot komt ook de keerzijde van snackgeluk aan bod. Want wanneer is het genoeg?

Onderdeel van *It gelok fan Fryslân*

Snackgelok maakt deel uit van *It gelok fan Fryslân*. In dit vierjarige project van Tryater onderzoeken theatermakers Aukje Schaafsma en Karel Hermans hoe het kan dat in Fryslân de gelukkigste mensen van Nederland wonen. Na het langste geluksgedicht ooit in tien dorpen in 2021 zoomen de theatermakers nu in op het consumeren van geluk.

"Dopamine. Wonderlijk toch, hoe dat simpele stofje ons hele leven aan elkaar knoopt? Ons motiveert en stimuleert. Ons beloont. Vult wat leeg is. Ben jij wat je eet? Wat je koopt? Wat je verzamelt?"

CONCEPT: Aukje Schaafsma, Karel Hermans | INTERVIEWS & MONTAGE: Aukje Schaafsma, Tom Tieman | VORMGEVING: Janne Sterke | MUZIEK: Peter Sijbenga | GELUIDSONTWERP: Ben Vrielink | DECORBOUW: Aart Laferte, Ben Vrielink, Gerard Jorna | Mede mogelijk gemaakt door Station Noord

Theater Na de Dam tijdens IepenUp

Op woensdag 4 mei brachten theatermaker Ira Judkovskaja, toneelgezelschap Tryater en Arcadia-talkshow IepenUP gezamenlijk een programma in het kader van Theater Na de Dam. De oorlog van toen kan niet worden losgezien van de oorlog van nu. Op 4 mei wilden de initiatiefnemers mensen verbinden met talen en gedichten. Acteurs Marjolein Ley, Sjoerd Blom en Beppe Costa gaven samen met Judkovskaja hun eigen lezing aan oorlogsgedichten uit Nederland, Duitsland, Italië en de Sovjet-Unie. Er was ook een speciale gast: Mohamedou Ould Slahi. Hij zat 15 jaar lang onschuldig vast op Guantánamo Bay.

Het levensverhaal van Mohamedou Ould Slahi werd verfilmd (*The Mauritanian*) en hij werkte samen met het Noord Nederlands Toneel aan de voorstelling *Freedom*, die ook tijdens Arcadia te zien was. Op 4 mei schoven ook enkele inwoners van Leeuwarden en Fryslân aan. Zij lasen gedichten voor in hun moedertalen Oekraïens, Russisch en Duits en vertelden wat deze gedichten nu voor ze betekenen.

Voor deze bijzondere bijeenkomst verschoof IepenUP eenmalig van Neushoorn naar Tryater.

Kapsalon Theater, 19 januari 2022

Op woensdag 19 januari werden theaters in heel Nederland eenmalig omgebouwd tot kapsalon. Na het maken van een afspraak kon je met mondkapje en geldig coronatoegangsbewijs voor een nieuwe coupe, of een fris nagellakje. Ondertussen waren er optredens. Helaas heeft de gemeente Leeuwarden ons geen toestemming gegeven voor *KAPSALON THEATER*, de ludieke en veilige (landelijke) actie tegen de aanhoudende sluiting van theaters. Om toch van ons te laten horen, hadden we een alternatief programma: om 14.45 uur verzamelden we ons voor het Tryater-gebouw en gingen we met zijn allen naar het Wilhelminaplein voor een beschaafd protest (met andere culturele instellingen) om 15.15 uur.

KAPSALON THEATER was een initiatief van Sanne Wallis de Vries en Diederik Ebbinge. Na twee jaar Coronabeleid moesten we helaas concluderen dat de culturele sector – samen met de horeca en het nachtleven – steeds het kind van de rekening is. Deze eenmalige actie was een manier om op een ludieke manier én volgens de geldende regels, de aandacht te vestigen op de nijpende situatie in de culturele sector.

Ondersteund door Tryater

Stichting De Beweging: *DE MOLKWEI* (4+)
Kleutermeedansvoorstelling op locatie

Theatermakers Janneke de Haan en Willy van Assen namen samen het initiatief voor deze succesvolle voorstelling op boerderijen en scholen (als alternatieve locatie vanwege beperkende Corona-maatregelen). Beiden zijn al langere tijd aan Tryater verbonden als freelancer en werken inhoudelijk en organisatorisch mee aan Tryater Rûnom-activiteiten. Om de productie van *De Molkwei* mogelijk te maken, bood Tryater financiële ondersteuning. De voorstelling is veel verkocht en wordt ook in 2022 nog gespeeld.

Taury vindt koeien zó mooi. Haar naam betekent 'koe' in het Latijn en dat vindt ze heel speciaal. Zo speciaal dat Taury besloten heeft dat ze later, als ze groot is, koe wil worden. Maar als je koe wilt worden, wat moet je dan kunnen? Een koe geeft melk zegt de boer. Maar hoe doet de koe dat dan? Taury heeft wel duizend vragen over koeien. Wat eet een koe? Poept een koe ook? Wat kun je allemaal met melk? Is melk lekker?

Vinden de kinderen melk lekker? Kun je erin badderen zoals in water? Kun je rijden op een koe? En is een koe gevaarlijk? Net zo gevaarlijk als een Tyrannosaurus Rex?

Al dansend neemt Taury de kleuters mee het boerenerf over. Samen gaan ze door te proeven, voelen, ruiken en doen op zoek naar de antwoorden op Taury's vragen. En komen ze erachter of je eigenlijk wel koe kunt worden.

CONCEPT: Janneke de Haan en Willy van Assen | REGIE Janneke de Haan | DANS EN SPEL Willy van Assen en Brecht Wassenaar | COMPOSITIE Sander Stienstra | KOSTUUMS Mariken Biegman van Geel | FOTOGRAFIE PDF-grafie, Piet Douma

Bijlage II: Educatie en publiekswerk

Theater kwam dichtbij in de klas of het speellokaal: recht voor je neus een wereld van verbeelding. Met onze educatiematerialen en -projecten prikkelen we het creatieve vermogen van de leerling of zetten aan tot verder denken over de thematiek van de voorstelling.

Primair Onderwijs

SÛKERSWIET 4+ (REPRISE)

In 2021 heeft Karlijn Kistemaker een nieuwe 4+ voorstelling gemaakt, genaamd *Sûkerswiet*. Een kleurrijke smaaksoap over het ervaren van ultieme geluksgevoelens. In 2022 ging deze voorstelling in reprise. Bij deze voorstelling heeft de afdeling educatie het lesmateriaal verpakt in een zgn. snoepdoos. Voordat de klas naar de voorstelling komt mag de klas snoepen van de vier lessen. Met deze lessen worden de leerlingen uitgedaagd om de verbeelding te gebruiken en om te oefenen in abstract denken. Daarnaast worden de kinderen aan het denken gezet over de verschillende smaken van het leven.

Quote leerkracht: *“Wat aantrekkelijk lesmateriaal, de kinderen vonden de doos net een cadeautje. We hebben o.a. genoten van de toskepoetsdûns dansen in de klas”.*

JINC bliksemstage en Baas van morgen

We hebben dit jaar voor het eerst meegedaan aan de bliksemstages van non-profitorganisatie JINC. Bliksemstages hebben de meeste impact als kinderen en jongeren echt even kunnen rondlopen op de werkvloer. Daarom hebben wij meerdere momenten onze deur opengezet en een programma op maat aangeboden. Leerlingen van de basisschool en het vmbo ontdekken wat de theatersector is en welke beroepen hier uitgevoerd worden. Op die manier verbreden de kinderen hun horizon ongeacht wat hun afkomst is.

Daarnaast deed Tryater op 2 juni voor het eerst mee aan het landelijke initiatief 'JINC Baas van Morgen'.

Dit initiatief van JINC strijdt voor een maatschappij waarbij je achtergrond niet je toekomst bepaalt. Voor één dag was niet Valentijn Fit onze zakelijk directeur, maar Abir en Carona.

PRESENTATIEDAG JEUGDVOORSTELLINGEN HOUTEN HUIS, PEERGROUPE EN TRYATER

Op 7 november presenteerden we voor de tweede keer het rijke jeugdtheateraanbod van Houten Huis, PeerGrouP en Tryater gezamenlijk. En dit jaar konden we ook onze gezamenlijke voorstelling *'De Eik was hier'* (6+) voor het voetlicht brengen. Want naast dat we met elkaar een vuist willen maken in het noorden van het land voor kwalitatief goed jeugdtheater, willen we ook onze krachten bundelen. Deze gezamenlijke voorstelling wordt in 2023 gemaakt en gespeeld.

Voortgezet Onderwijs

FLAM 14+

Voor het voortgezet onderwijs is een nieuwe klassenvoorstelling gemaakt, genaamd *Flam*. Voor een school is het best lastig om het onderwerp seksualiteit bespreekbaar te maken. Het fysieke aspect komt bij biologie aan bod. Maar hoe heb je het over dat wat je voelt? In *Flam* worstelen Fien en Hidde met opvattingen en vooronderstellingen over seks en seksualiteit. Ze hebben bepaalde ideeën over wat seks zou moeten zijn, wanneer je het zou moeten hebben en hoe je je als jongen of meisje hoort te gedragen op seksueel gebied. Die opvattingen rijmen niet altijd met hun eigen gevoelens daarover. *Flam* maakt duidelijk dat het interpreteren van seksuele ervaringen heel persoonlijk is. *Flam* stelt bovendien de vraag: wat is normaal en wat niet? En wie bepaalt dat eigenlijk? Je vrienden, je ouders, jijzelf? Welke factoren spelen hierin een rol? De voorstelling was altijd inclusief nagesprek. Dit werd door de scholen zeer gewaardeerd. De afdeling educatie ontwikkelde dit nagesprek. Het gesprek werd geleid door een educatiemedewerker en ook de acteurs namen actief deel aan dit gesprek.

Quote docent: "Wat een belangrijk onderwerp, hier hebben we allemaal mee te maken. Dit was in het gesprek voelbaar en daardoor moest het gesprek ook best even op gang komen. Jullie hebben gezorgd voor een prettig en veilig klimaat waarin de leerlingen durfden te praten"

Workshops

Nu het weer mogelijk was, werden we overspoeld door aanvragen voor workshops. Fijn om te merken dat de scholen er graag weer op uit gaan en hun leerlingen een waardevolle ervaring bij ons in huis gunnen. Zowel het basisonderwijs als voortgezet onderwijs en hbo-opleidingen nemen graag onze vaste workshops af. Daarnaast kwamen er ook weer verschillende samenwerkingen tot stand zoals bijvoorbeeld het community-project met de hbo-opleiding Docent Theater van NHL Stenden.

STAP OP DE RODE LOPER

Na de succesvolle eerste editie was het landelijk taal- en leesproject weer in Leeuwarden. Bijna 1.000 Friese vmbo'ers en hun docenten zijn de VIP's in een uniek literair-cultureel avontuur. Dit jaar was er extra aandacht voor de Friese taal en cultuur. Tryater participeerde in dit project met de workshop 'Huh? Wat? Is dit taal?'. Deelnemende jongeren waardeerden de actieve insteek van deze workshop zeer.

Jongeren en Talentontwikkeling

TRY THIS JONGERENPARTICIPATIE TRY THIS, 12 OKTOBER T/M 30 NOVEMBER 2022
In november presenteerden de jongeren van Try This hun voorstellingen. In de periode daarvoor kwamen zij wekelijks bij Tryater in huis en werkten ze met theatermakers Sjoerd Blom en Jelke Rijpma aan het thema van de Tryater-voorstelling *Sintgelok*. Zo'n 30 jongeren hebben zich verdiept in verwachtingen, illusies en de vraag wat het met iemand doet als de betovering verbroken wordt.

JONGERENTHEATERDAG, 27 FEBRUARI 2022

Op 27 februari zag de eerste Jongerentheaterdag het licht. Een samenwerking van Keunstwurk, Tryater en Meeuw jonge theatermakers. Zo'n 40 jongeren deden mee aan deze dag vol workshops. De jongeren werkten toe naar een korte scène. Het bruiste in ons gebouw met enthousiaste en expressieve jongeren. De jongeren kregen workshops van o.a. Jeek ten Velden, Hali Neto, Theo Smedes, Sarah van de Meere en Laila el Bazi.

Volwassenen educatie

UNDER WETTER KUIERFERHALEN, 12 MEI T/M 1 SEPTEMBER 2022

Op vijf plekken in Fryslân - Berltsum, Holwerd, Beetsterzwaag, Wergea en Wijckel - kon er los van de voorstelling *Under Wetter* een route gewandeld worden waar je een zgn. Kuierferhaal kon beluisteren. Deze verhalen zijn geschreven door de schrijvers uit onze schrijvers-community. Zij hebben zich laten inspireren door de voorstelling *Under Wetter*. Met behulp van een app kon je een route lopen die altijd startte bij een ijsbaan. Toen op Oerol de voorstelling *Under Wetter* niet door kon gaan vanwege de Covid-uitbraak in het team, werd de Kuier route die ook op Terschelling was uitgezet volop beluisterd.

WORKSHOPS FOARDRACHTKEUNST

In Samenwerking met Leeuwarden City of Literature hebben we de cursus Foardrachtskunst georganiseerd voor dichters en schrijvers in Fryslân. In drie bijeenkomsten hebben zij gewerkt aan interpretatie, houding en stemgebruik. Door middel van verschillende theatertechnieken hebben zij hun voordracht naar een hoger plan getrokken.

IT ROMTESPUL

Bij de volwassen voorstelling *Romte* hebben wij een spel ontwikkeld voor het publiek. Met dit spel lieten we de mensen nadenken over hoeveel ruimte en hoeveel privacy zij zelf nodig hebben. Voorafgaand aan de voorstelling kon het publiek in een levensgroot spel stappen en middels het beantwoorden van stellingen ontdekken wat zij het prettigst vinden. Delen? Of liever wat meer alleen?

INSPIRATIEMIDDAG REGISSEURS JONGERENTHEATER, 27 FEBRUARI 2022

Hoe maak je een voorstelling met jongeren zonder vooraf vaststaand script? In de workshop onderzochten we hoe je vanuit verhalen, thema's en onderwerpen die jongeren aangaan een voorstelling kunt maken. Onder inspirerende begeleiding van theatermaker en docent Wendy Viel leerden de deelnemende regisseurs om vanuit de jongeren zelf te werken en te denken. De inspiratiemiddag werd – net als de Jongerentheaterdag - georganiseerd door Keunstwurk, Meeuw Jonge Theatermakers, Iepen DoEk en Tryater.

T